

Berlijn, Parijs of *Waaierstad* ?

Met de keuze van Frankrijk voor Macron wordt de Duits-Franse as weer op de EU-*piédestal* gehesen. Maar bestaan Duitsland en ook Frankrijk eigenlijk nog wel? Duitsland (niet voor niets een federatie) lijkt nog steeds te zijn opgebouwd uit een drietal clusters West, Oost en Zuid. En ook het zo centralistische Frankrijk is veel minder een eenheid dan het zelf wil voorkomen. Zal de herleefde populariteit van de metropool Parijs die door Sarkozy met het megalomane project *Le Grand Paris* nieuw leven werd ingeblazen een stuiptrekking van de geschiedenis blijken te zijn? Berichten van het ruimtelijk-Europese front....

Frankrijk was altijd al verdeeld in een noordelijk en zuidelijk deel, in bijna alle opzichten [1]. In de laatste decennia van de vorige eeuw kregen de regionale verschillen extra articulatie op het gebied van ruimtelijke ordening en geo-economisch beleid. Daarbij wilde men juist de demografische en economische groei juist stimuleren in een reeks van steden en stedelijke gebieden die in een ruim hoefijzer op zeer geruime afstand van Parijs af liggen terwijl de groei van de hoofdstad en *het Ile de France* bescheiden bleef. De kring van het hoefijzer bestaat van noordwest naar noordoost uit Rennes, Nantes, Bordeaux, Toulouse, Montpellier, Lyon en Straatsburg [2]. Alhoewel deze ruimtelijke politiek van het *policentrisme maillé* [de verknoopte meerkernigheid] tot op de dag van vandaag zeer succesvol is gebleken, lanceerde Sarkozy in de hang naar super-megacities die in het eerste decennium van de nieuwe eeuw *en vogue* kwam het project *Le Grand Paris* in een geforceerde poging de oude 19e-eeuwse, tegenwoordig door sociaalruimtelijke segregatie en neergang van de leefbaarheid danig geteisterde metropool weer in de vaart der volkeren op te stoten. Het middel zou hier wel eens erger kunnen zijn dan de kwaal, sterker het zou die kwaal nog wel eens verder kunnen verergeren. Sarkozy's opvolger Hollande volgde op dit dossier even slaafs als ongerefleeteerd de groothedswaan van zijn voorganger. De vraag is nu hoe Macron met de uiteenlopende ruimtelijke erfenissen uit het recente en zeer recente verleden om zal gaan. Natuurlijk heeft hij inmiddels onvermijdelijk de nodige eer moeten betonen aan de hoofdstad, maar tegelijkertijd lijkt hij zijn hart te hebben verpaid aan die stedelijke parels uit het hoefijzer die in de grote boze buitenwereld wel hun innovatieve mannetje weten te staan, te weten de regio Toulouse-Bordeaux en het stedelijk landschap aan de benedenloop van de Rhone met de metropolitane regio *Grand Lyon* als duidelijk trekpaard en als zodanig bij voorkeur ten voorbeeld gesteld. Lyon neemt daarbij bij Macron een bijzondere plaats - de stad waar PS-burgemeester Collomb als een van de eerste en belangrijkste de kant van Macron en diens beweging *En Marche* koos. De regionale metropool die model staat voor Macrons dynamische economische model van de zogeheten *flexisécurité*: nadrukkelijk gericht op Scandinavië met een schuin oog voor het meritocratisch geënte gedachtegoed van de Franse eind 18e-/vroeg 19e-eeuwse utopisch socialist Saint Simon [3]. Het wordt in dit verband de komende jaren heel spannend of en hoe Macron met succes een moderne 21e-eeuwse versie van het *policentrisme maillé* weet te ontwikkelen. Een belangrijk vereiste voor het succes daarvan bestaat eruit dat de hervormingen van de *régio's* die in de vorige regeerperiode onder Hollande en diens premier Manuel Valls zij begonnen verder doorgezet kunnen worden. De ingrepen van Hollande en Valls bestonden vooral uit het samenvoegen van regio's om ze meer body te kunnen geven. Tot meer invloed op de eigen regionale economie is het nauwelijks gekomen, evenmin van het daarvoor vereiste afzien van bevoegdheden door de departementen, laat staan door de nog immer oppermachtige centrale staat, *L'État*. Die eigen economische bewegingsvrijheid van de regio's is ook heel belangrijk voor regio's om als onderhandelingspartner serieus genomen te kunnen worden met name bij het aangaan van grensoverschrijdende verbintenissen [4]. Zeker voor Franse regio's die grenzen aan economisch

dynamische regio's in Europa, en dan met name voor regio's die binnen het verband van het op deze site ontwikkelde concept van de *EURandstad* [zie tekst op de homepage op deze site]passen. Neem bijvoorbeeld de nieuwe regio *Grand Est*, waarvan het oostelijk deel [Elzas/Lotharingen] grenst aan de Duitse deelstaat Baden Württemberg die met zijn uiterst lage werkloosheidspercentage van 3.6% tot de welvarendste regio's van het continent behoort. Blijft de rol van de Elzas hier ook in de toekomst beperkt tot leverancier van pendelarbeid naar het oosten, zoals al decennia lang het geval is? Zou er niet meer mogelijk worden door het ontwikkelen voor een gezamenlijk euregionaal economisch beleid dat hout snijdt? Of neem de regio *Hauts-de-France* in het noordwesten van de Franse *Hexagone*, in het noorden grenzend aan België en Het Kanaal. Het is er vooral kommer en kwel - in die oude mijnwerksteden in sociaaleconomische neergang die daar tegen de grens aanliggen. Dat ook in deze hoek verbetering mogelijk is als Frankrijk zijn naar binnen gekeerde houding laat varen bewijst de *boost* die de stad Rijsel [Lille] doormaakte, bewust gestimuleerd werd in de *slip stream* van de bouw van de Kanaaltunnel. En er is in deze noordwestelijke uithoek veel meer in die richting mogelijk als ook hier de regio dankzij meer bewegingsvrijheid een beduidend betere aansluiting kan vinden met de zeer dynamische economische ontwikkelingen aan gene zijde van de grens: met het stedelijk netwerk van de zogeheten de Vlaamse Ruit [Brussel-Gent-Antwerpen-Leuven]. Die stedelijke ruit staat op zijn beurt via de Noord-Brabantse stedenband met Brainport Eindhoven als kroonjuweel in verbinding met Randstad Holland. Hier is eigenlijk sprake van één grote stedelijke configuratie die vanuit de ring van zeehavens rond de mondingen van de delta van Rijn, Maas en Schelde landinwaarts uitwaaiert tot ver over landsgrenzen, tot Rijsel aan toe. Deze stedelijke configuratie, die we eerder in deze kolommen *Waaierstad* [5] doopten, kan met haar 20 miljoen inwoners en wegens haar in potentie goede leefbaarheid dankzij een verder uit te bouwen groenblauwe dooradering in potentie hét Europese antwoord op de centralistische megapolissen in de rest van de wereld gaan vormen. Een briljante combinatie van infrastructuur, technologie en leefkwaliteit!

Noten

[1] Meer hierover o.m. bij de Franse historicus Pierre Nora in diens Opus Magnum *Les lieux de mémoire* Parijs 1992

[2] *Amenager la France de 2020. Mettre les territoires en mouvement* Parijs 2000

[3] Zie: Pilippe Dujardin, *Le radical-socialisme du couple Collomb-Macron est celui d'une France citadine* In : *Le Monde* 17-5-2017 ; zie ook de link : http://www.lemonde.fr/idees/article/2017/05/17/le-radical-socialisme-du-couple-collomb-macron-est-celui-d-une-france-citadine_5128862_3232.html

Overigens kan men zich afvragen of met Macrons gerichtheid op Scandinavië geen sprake is van een oppervlakkige flirt. Frankrijk lijkt immers vooralsnog de voorwaarden te missen voor de succesvolle toepassing van een 'Scandinavisch model', te weten de nodige sociale gelijkheid en economische samenhang die gebaseerd is op innovatie en technische kwaliteit en de daarvoor vereiste toename van de veelzijdigheid aan beroepskwalificaties en -attitudes. Zie hierover ook: *A la Scandinavie? Pas vraiment* Interview met Bruno Palier, onderzoeksdirecteur van het CNRS [Centre National de la Recherche Scientifique] aan de Parijse universiteit *Sciences Po* verzorgd door Frédéric Joignot In *Le Monde* van 8-4-2017, katern *Idées* blz. 5

[4] Wij schreven hierover eerder op deze site, zie onder de knop *Archief*, o.m:

-*Frankrijk lijkt eindelijk aardig op gang te komen, Nederland blijft schutteren - Hoe wordt ons bestuur Eurocompatibel?* Lente 2015

-*De betekenis van Valls' en Renzi's bestuurlijke hervormingen: Europa is wel een mis waard* Mei 2014

[5] Meer over het concept *Waaierstad* eerder op deze site, onder de knop *Archief*, o.m:

-*Vaarwel Randstad, vaarwel 'Deltametropool' - Op naar de Waaierstad van de Lage Landen* Herfst 2016